

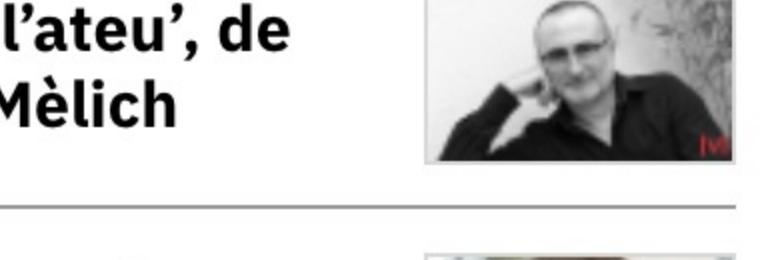
'La religió de l'ateu', de Joan-Carles Mèlich

Assaig | L'autor ens ofereix la possibilitat de pensar en "una existència construïda després de la mort de Déu"

per Daniel P. Grau

InfoLlibres

Divendres, 24 de gener de 2025 - 16:00h

Joan-Carles Mèlich | Fragmenta Editorial

Si creus en el periodisme independent i en valencià, agermana't a La Veu. A més, ara podràs desgravar-te fins el 100% de la teua aportació. [Informa-te'n ací.](#)

El meu amic Francesc Esteve solia comentar que cada vegada que passava pel Departament de Metafísica de la Universitat de València tenia la sensació que les ànimes pul·lulaven pels corredors. Crec que se les imaginava amb un aspecte fantasmagòric, cobertes de llençols i surant lentament, levitant per aquell espai poc il·luminat.

Parteix de les obres de Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger i Milan Kundera per oferir-nos la possibilitat de pensar en "una existència construïda després de la mort de Déu" que sobrevisqui a "les ruïnes del pensament metafísic".

Mai no vaig saber per què Francesc visitava aquell departament, perquè em sembla que la metafísica en concret i la filosofia en general no eren les disciplines que més l'atreien, més enllà que degué estudiar, per obligació i imagino que sense gaire devoció, alguns aspectes de filosofia del llenguatge: Wittgenstein apareixia ara i adés en el discurs d'alguns dels nostres professors; malgrat els esforços d'un altre gran amic, Miquel Mollà — professor de filosofia, pintor, escultor, dissenyador gràfic, tipògraf..., en fi, artista —, sempre em va costar pair les entrades del *Tractatus logico-philosophicus*.

És probable que Francesc anés al Departament de Metafísica per Josep Lluís Blasco, que era catedràtic de teoria del coneixement i alhora una figura reconeguda en l'àmbit de l'esquerra nacionalista. Tant se val, però permeteu-me que deixi per escrit, ara i ací, que Francesc Esteve és un dels millors lingüistes que coneix. Encara no sé per què no s'ha dedicat a la docència universitària i a la recerca. Hi deu tenir a veure el seu tarannà sempre discret i una mica retret, però sobretot el caràcter de la nostra universitat, que no sempre sap treure profit dels millors professionals. Una llàstima.

"La metafísica no posa res en joc; en la visió metafísica i moral del món no ens hi juguem res". De fet, Mèlich situa l'ètica sempre per damunt de la moral. Per a ell la moral és dogmàtica, "un codi de conducta a què tothom ha d'adequar-se".

Personalment, he de dir, d'altra banda, que tinc molt bon record de les classes de filosofia a l'institut. Miquel Mollà i Josep Ripollès van aconseguir que em resultés interessant. El primer ens va fer gaudir de la lògica i el segon ens va donar les quatre pinzellades bàsiques d'història de la filosofia perquè com a mínim no ens sentíssim uns ignorantabs absoluts en sentir parlar de Plató, Aristòtil, Descartes o Kant. Quan per motius investigadors m'he hagut d'acostar a altres filòsos sempre he acabat tenint ganas d'aprofundir-hi més.

En tot cas, la veritat és que mai no em pensava que escriuria sobre metafísica, ni tan sols sobre un llibre que parla de metafísica, però he de reconèixer que el títol d'aquest opuscle de Joan-Carles Mèlich em va resultar molt atractiu: *La religió de l'ateu*. El títol pot semblar, d'entrada, un oxímoron, però realment no ho és, perquè Joan-Carles Mèlich acaba mostrant un concepte de la religió que va molt més enllà de la divinitat, tot i que, obviament, Déu, ni que sigui per declarar-ne la mort, apareix contínuament en les pàgines d'aquest llibre. Mèlich parteix de les obres de Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger i Milan Kundera per oferir-nos la possibilitat de pensar en "una existència construïda després de la mort de Déu" que sobrevisqui a "les ruïnes del pensament metafísic".

Joan-Carles Mèlich, *La religió de l'ateu*, Fragmenta (2019)

Es llegeix amb una relativa facilitat. No vull dir amb això que Mèlich hi faci una aproximació superficial —ans al contrari—, sinó que ens ofereix les seves reflexions amb la senzillesa justa perquè la lectura resulti amena i enriquidora.

Mèlich mostra, per dir-ho suau, poca simpatia per la metafísica: "La metafísica no posa res en joc; en la visió metafísica i moral del món no ens hi juguem res". De fet, Mèlich situa l'ètica sempre per damunt de la moral. Per a ell la moral és dogmàtica, "un codi de conducta a què tothom ha d'adequar-se", un protocol que s'estableix *a priori* en què els guardians de la llei sempre intentaran orientar "la resta dels mortals en les normes de decència". L'ètica, per contra, ofereix respostes que s'ajusten a cada situació i defugí posicions morals que poden esdevenir totalitaristes.

Els humans som, per a Mèlich, "*ab initio*, éssers situacionals, habitem unes històries en què no acabem d'estar mai del tot instal·lats". De fet, jo diria que sovint ens domina una sensació d'incertesa, de viure en la momentaneïtat. Crec que és inevitable i faríem bé de concebre aquesta incertesa com un regal de la vida. Em costa pensar en una vida feta d'absoluts, de certeses, tot i que soc conscient que sovint tendeixo a situar-me en algunes certeses quan em projecto en el futur. I alguna d'aquestes certeses, vull pensar que inevitablement, acabarà fent-se realitat. A més, si és possible, en aquesta vida, perquè en l'altra, malgrat que m'agrada molt, encara no hi crec. No em puc estar de repetir la cita que Mèlich fa de Paul Auster, presa de *L'habitació tancada*, de la Trilogia de Nova York:

"Viure és anar a la deriva, és no poder eludir el dubte, que, en aquest cas, ja no és metòdic sinó existencial."

Quant a les decisions que prenem, sempre he vist la vida com un seguit de camins que se'n van obrint: hem de decidir quin seguir i, malgrat la possibilitat que ens equivoquem, molt poques vegades hi ha marxa enrere, perquè quan triem una de les branques del camí, tot d'una, l'altra desapareix. Com diu Mèlich:

"Viure és anar a la deriva, és no poder eludir el dubte, que, en aquest cas, ja no és metòdic sinó existencial."

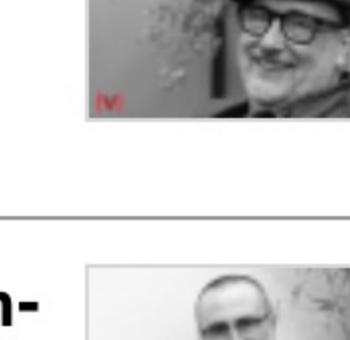
Malgrat el tema tractat, *La religió de l'ateu* es llegeix amb una relativa facilitat. No vull dir amb això que Mèlich hi faci una aproximació superficial —ans al contrari—, sinó que ens ofereix les seves reflexions amb la senzillesa justa perquè la lectura resulti amena i enriquidora, és a dir que per res del món no és una lectura metafísica en l'accepció de fosca. I, com en tot bon assaig, ben probablement el que ens resultarà més beneficis seran les hores de reflexió íntima que ens generarà. Seguí la recomanació de Joan-Carles Mèlich i intenteu que la vostra reflexió no sigui gaire metafísica.

Més llegides

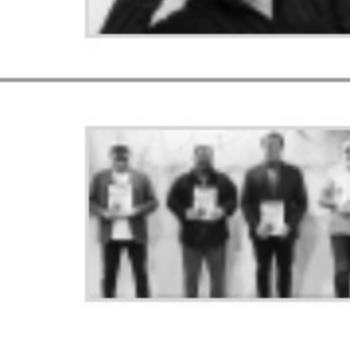
1. **Josep Ballester: "Sempre em queda el dubte si hem plantat prou cara als enemics del poble"**

2. **'La idea d'Europa', de George Steiner**

3. **'La religió de l'ateu', de Joan-Carles Mèlich**

4. **Els més venuts a Sa Llibreria de Ferreries, Menorca**

5. **'Me'n record', d'Emili Manzano, la veu interior de la memòria**

Últimes notícies

1. **'La idea d'Europa', de George Steiner**

2. **'Me'n record', d'Emili Manzano, la veu interior de la memòria**

3. **'La religió de l'ateu', de Joan-Carles Mèlich**

4. **El compromís de Joan Junceda: 'Somnis entre la boira' de Lluís Recasens i Àngel Mari**

5. **Els més venuts a Sa Llibreria de Ferreries, Menorca**

